

Quickscan flora en fauna

Kalverringdijk, Zaandam

Aveco de Bondt
bezoekadres Podium 9
postbus 2674
postcode 3800 GE Amersfoort
telefoon (0)88 18 66 010
telefax (0)343 52 31 96
e-mail amersfoort@avecodebondt.nl
internet www.avecodebondt.nl

projectnaam Kalverringdijk, Zaandam
projectnummer 151141
projectleider Ir. T.F. Kroon
referentie TKN/151141/01

opdrachtgever KWP Vechtstreek
Postadres Straatweg 2a
3604 BB Maarssen
contactpersoon Dhr. N. Nijenhuis

status Concept
versie 01

aantal pagina's 22
datum 15 juni 2015

auteur ir. T.F. Kroon

paraaf
gecontroleerd ir. H. Broier

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	Doel	3
1.2	Leeswijzer	4
2	WETTELIJK KADER	5
2.1	Soortenbescherming	5
2.2	Gebiedsbescherming	6
3	HET PROJECTGEBIED	7
3.1	Huidige situatie	7
3.2	Toekomstige situatie	8
4	ONDERZOEKSRESULTATEN EN EFFECTEN	9
4.1	Onderzoeksmethode	9
4.2	Beschermde soorten	9
4.3	Beschermde gebieden	14
5	CONCLUSIE	18
5.1	Beschermde soorten	18
5.2	Beschermde gebieden	19
5.3	Aanbevelingen	20
	BRONNEN	21
	BIJLAGE 1. EFFECTENINDICATOR NATURA 2000-GEBIED WORMER- EN JISPERVELD & KALVERPOLDER	22

1 INLEIDING

In opdracht van KondorWessels Projecten bv, heeft de vakgroep Ecologie van Aveco de Bondt een quickscan flora en fauna uitgevoerd voor de herinrichting van een terrein aan de Kalverringdijk in Zaandam (provincie Noord-Holland). Onderstaande afbeelding geeft de globale ligging van het projectgebied weer.

Afbeelding 1: Luchtfoto projectgebied en omgeving (bron: Google Earth, 2014).

De aanleiding van het onderzoek is het in voorbereiding zijnde ontwerp bestemmingsplan dat de herontwikkeling mogelijk maakt. In het kader van de bestemmingsplanprocedure dient te worden nagegaan of er in het projectgebied beschermde soorten voorkomen en/of leefgebieden van deze soorten worden aangetast. Naast het effect op beschermde soorten kan het nodig zijn om onderzoek te verrichten naar de eventuele negatieve effecten van de ingreep op de kwaliteit van beschermde gebieden in de omgeving.

1.1 Doel

De quickscan flora en fauna heeft meerdere doelen:

- vaststellen van (mogelijk aanwezige) beschermde soorten flora en fauna;
- vaststellen of er nader onderzoek uitgevoerd moet worden naar bepaalde soortgroepen;
- bepalen wat de effecten zijn van het initiatief op beschermde flora en fauna;
- indien negatieve effecten op beschermde flora en fauna te verwachten zijn, dient te worden bepaald of een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet nodig is;
- vaststellen of er nader onderzoek gedaan moet worden naar de effecten op beschermde gebieden.

1.2 Leeswijzer

De quickscan flora en fauna bestaat uit 5 hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk beschrijft de inleiding en leeswijzer. In hoofdstuk 2 wordt het wettelijke kader besproken en vormt de relevante regelgeving voor het beoordelingskader waarbinnen de effecten van de ruimtelijke ingreep op de mogelijk aanwezige beschermde flora en fauna worden getoetst. Hoofdstuk 3 beschrijft het projectgebied met de huidige ligging en de toekomstige ingrepen. Hoofdstuk 4 bestaat uit de onderzoeksmethode en de effectenbeoordeling van het project. De conclusies zijn weergegeven in hoofdstuk 5.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Soortenbescherming

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beoogt de bescherming van in het wild levende planten en dieren, alsmede hun directe leefomgeving. Dit gebeurt onder meer door middel van:

- een algemene zorgplicht;
- enkele verbodsbepalingen.

Algemene zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat uit van de ‘algemene zorgplicht’ (artikel 2). Deze zorgplicht bestaat uit bewust omgaan met soorten en een onderzoeksplicht.

Verbodsbepalingen

Op grond van de Flora- en faunawet (artikelen 8 tot en met 12)¹ is het verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te beschadigen. Beschermde inheemse dieren mogen niet worden gedood, verstoord, verwond, gevangen en bemachtigd.

Op 23 februari 2005 is het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet in werking getreden. De beschermde flora en fauna is onderverdeeld in drie tabellen overeenkomstig de brochure “Buiten aan het werk” van het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (nu Economische Zaken of EZ). “Tabel 1” soorten zijn vrijgesteld bij ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. “Tabel 2” soorten zijn niet zondermeer vrijgesteld en voor “tabel 3” soorten is een uitgebreide toets nodig als overtreding van artikel 8 tot en met 12 niet kan worden voorkomen.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet in de tabellen opgenomen. Alle broedvogels in Nederland zijn beschermd.

-
- ¹Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
 - Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
 - Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
 - Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
 - Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Nesten van vogels en de directe omgeving zijn tijdens het broedseizoen beschermd. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond, dus ook buiten het broedseizoen, beschermd.

2.2 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Hierin zijn de reeds bestaande Staatsnatuurmonumenten (Beschermdenatuurmonumenten) ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitattypen en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied in het kader van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot aantasting van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status van het NNN niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

3 HET PROJECTGEBIED

3.1 Huidige situatie

Het projectgebied ligt op de oostelijke oever van de Zaan tussen Bartelsluis en de Zaanse Schans (provincie Noord-Holland). Het plangebied wordt begrensd door de wegen Engewormer in het noorden en Kalverringdijk in het oosten en de rivier de Zaan in het westen. Direct ten zuiden van het plangebied is een bedrijfsterrein gelegen. Onderdeel van het plangebied is een klein eiland dat in de Zaan is gelegen. Onderstaande afbeelding geeft een indruk van de huidige situatie van het projectgebied.

Afbeelding 2: indruk huidige situatie projectgebied (foto: Aveco de Bondt, 2015).

Het projectgebied bestaat uit een braakliggend terrein. In het verleden was op deze locatie een verf fabriek gevestigd. De voormalige bedrijfspanden zijn lange tijd geleden gesloopt en sindsdien ligt het terrein braak. Inmiddels is er een vegetatie ontwikkeld hoofdzakelijk bestaande uit riet, kruiden, wilgen en een enkele berk en populier. Aan de noordkant van het plangebied, langs de weg, zijn twee woningen gelegen. Rondom deze woningen is een intensief onderhouden tuin aanwezig. Op de grens van het braakliggende terrein en de tuin is een elektriciteitsvoorziening aanwezig. De oever van de Zaan bestaat uit een betonnen kade. Aan de oostkant van het plangebied, langs de Kalverringdijk en het terrein, is een smalle bermsloot aanwezig.

3.2 Toekomstige situatie

Het beoogde plan betreft een kleinschalig woningbouwproject, bestaande uit 19 wooneenheden. Vijf vrijstaande woningen, tien twee-onder-één-kap woningen en vier appartementen vormen samen een nieuw soort erf. De woningen worden geplaatst aan het water van de Zaan. De bestaande woningen aan de Engewormer, in het noorden van het plangebied, blijven in de huidige staat behouden. In het kader van de herinrichting worden de bomen op het terrein grotendeels verwijderd. Of er aanpassingen aan bestaande watergangen worden gedaan, is nog niet bekend. Er is nog geen definitief ontwerp van de nieuwe situatie beschikbaar.

4 ONDERZOEKSRESULTATEN EN EFFECTEN

4.1 Onderzoeksmethode

Bij het opstellen van de quickscan flora en fauna is gebruik gemaakt van bestaande archiefgegevens zoals de Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens, 1997), verspreidingsatlas van de zoogdieren van Noord-Holland, verspreidingsgegevens van RAVON (www.ravon.nl) en www.waarneming.nl. In de bijlage zijn de geraadpleegde bronnen weergegeven. Op basis van deze archiefgegevens is een indicatie verkregen van de mogelijk voorkomende beschermde soorten in de omgeving van het projectgebied.

De aanwezigheid van de mogelijk in de omgeving voorkomende soorten is door middel van een eenmalig veldbezoek op locatie onderzocht. Op 21 mei 2015 heeft een ecooloog van Aveco de Bondt het projectgebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid ervan voor de mogelijk voorkomende beschermde soorten te beoordelen. De watergang in het projectgebied is steekproefsgewijs bemonsterd met behulp van een schepnet. Het eenmalige veldbezoek heeft niet de status van een volledige veldinventarisatie. Niet alle soortgroepen zijn gedurende het hele jaar actief of aanwezig. Bovendien zijn meerdere veldbezoeken noodzakelijk voor een volledig onderzoek naar bepaalde soortgroepen, zoals vleermuizen. De quickscan is de eerste stap in het proces om de haalbaarheid van het plan op het gebied van flora en fauna te onderzoeken.

Onderhavige activiteit valt volgens de Flora- en faunawet in de categorie ruimtelijke ontwikkeling/ ingrepen. Om die reden wordt in dit hoofdstuk een beoordeling gemaakt van soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet. Voor soorten uit tabel 1 geldt namelijk een algehele vrijstelling, waarbij wel rekening gehouden dient te worden met de zorgplicht.

4.2 Beschermde soorten

4.2.1 Flora

Op grond van de bestudeerde archiefgegevens komen in de omgeving van het projectgebied enkele strikt beschermde soorten planten voor, zoals rietorchis en zwanenbloem. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen beschermde plantensoorten aangetroffen in het projectgebied. De biotoop bestaat grotendeels uit verruigd terrein met algemeen voorkomende soorten, zoals riet, wilg en fluitenkruid. Strikt beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen en worden dan ook uitgesloten. Een ontheffing of nader onderzoek ten aanzien van beschermde planten is niet nodig.

4.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens komt in de directe omgeving van het projectgebied de strikt beschermde noordse woelmuis voor (Hoogeboom, 2011; www.waarneming.nl). De noordse woelmuis komt voor in moerasgebieden en natte rietlanden. Het plangebied is erg droog en de oevers van de Zaan zijn verhard. De biotoop is niet geschikt als leefgebied voor de noordse woelmuis. Andere strikt beschermde grondgebonden zoogdieren komen niet voor in de directe omgeving. Het voorkomen van strikt beschermde soorten grondgebonden zoogdieren in het projectgebied wordt niet verwacht. De herinrichting van het terrein leidt niet tot aantasting van verblijfplaatsen van strikt beschermde grondgebonden zoogdieren. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

4.2.3 Vleermuizen

Vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen in gebouwen en in bomen. Daarnaast gebruiken vleermuizen open water en opgaande beplanting als foerageergebied en worden lijnvormige landschapselementen, zoals watergangen en bomenrijen, gebruikt als vliegroute.

Gebouwbewonende vleermuizen worden aangetroffen in spouwmuren, achter gevelbetimmering, achter dakbeschot, op zolders, enz. Met de beoogde ontwikkeling van het terrein wordt geen bestaande bebouwing gesloopt en/of aangepast, waardoor negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn uit te sluiten.

In bomen kunnen vleermuizen worden aangetroffen achter loshangende schors en in boomholten. In het projectgebied zijn meerdere bomen aanwezig, voornamelijk schietwilgen en een enkele berk en populier. De bomen zijn geïnspecteerd, waarbij geen geschikte holten en/of loshangende schors zijn aangetroffen. De aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen wordt uitgesloten.

Mogelijk dat de opgaande beplanting in het projectgebied gebruikt wordt als foerageergebied door vleermuizen. In de directe omgeving van het plangebied zijn veel alternatieve foerageermogelijkheden aanwezig. De nabij gelegen Kalverpolder, met een grote dichtheid aan watergangen, vormt een geschikt en uitgestrekt foerageergebied voor vleermuizen. Dit gebied fungeert onder andere als foerageergebied voor meervleermuizen (Programmadirectie Natura 2000, 2015). De geplande herinrichting van het terrein leidt mogelijk tot een lichte afname in beschikbaar foerageergebied, maar van aantasting van een essentieel foerageergebied is geen sprake. Negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen en/of essentiële onderdelen van het leefgebied van vleermuizen worden niet verwacht.

4.2.4 Broedvogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten aangetroffen: meerkoet en houtduif. Deze en andere algemene vogelsoorten kunnen mogelijk broeden in het projectgebied.

Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten aangetroffen. Nestlocaties van vogels met jaarrond beschermde nesten die in bomen nestelen, zoals uilen en roofvogels, zijn niet aanwezig. Verder zijn geen sporen (braakballen, veren) van deze soorten waargenomen. Wel zijn er meerdere waarnemingen bekend van de jaarrond beschermde soorten buizerd, havik en sperwer uit de omgeving van het plangebied (www.waarneming.nl). Nestlocaties zijn in het projectgebied echter niet aangetroffen. Gebouw bewonende jaarrond beschermde vogelsoorten, zoals huismus en gierzwaluw, broeden onder dakpannen of in ruimten achter dakgoten.

Aangezien er geen bebouwing wordt gesloopt of aangepast, zijn negatieve effecten op eventuele nestlocaties van huismus en gierzwaluw uitgesloten. Nader onderzoek naar jaarrond beschermde vogelsoorten is niet noodzakelijk als gevolg van de plannen.

Alle vogelsoorten zijn tijdens het broeden strikt beschermd. De werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring van broedgevallen van bijvoorbeeld meerkoet, houtduif en mezen. Omdat alle vogels tijdens het broeden beschermd zijn, kunnen werkzaamheden tijdens het broedseizoen leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet. Geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren of te starten buiten het broedseizoen. Er wordt geen standaardperiode voor het broedseizoen gehanteerd; ongeacht het seizoen mogen nesten van vogels die actief in gebruik zijn, niet worden aangetast of verstoord. Het broedseizoen loopt van globaal medio maart - medio juli, maar is afhankelijk van de betreffende soort en buitentemperatuur.

4.2.5 Vissen

Aan de rand van het projectgebied, langs de Engewormer en de Kalverringdijk is een bermsloot aanwezig. Het terrein grenst in het westen aan de rivier de Zaan. In de omgeving komen de strikt beschermde vissoorten bittervoorn en rivierdonderpad voor. Van de kleine modderkruiper (tabel 2 Flora- en faunawet) zijn geen waarnemingen bekend uit de directe omgeving van het plangebied. De bittervoorn komt voor in stilstaand en langzaam stromend water met een goed ontwikkelde vegetatie en aanwezigheid van zoetwatermosselen. De rivierdonderpad komt vaak voor in oevers van meren en plassen waar stenen of andere schuilplaatsen aanwezig zijn. De kleine modderkruiper komt voor in een breed scala aan watertypen.

Tijdens het veldbezoek is de bermsloot tussen de weg en het terrein met een schepnet bemonsterd. Hierbij zijn de algemene soorten tiendoornige stekelbaars en zeelt aangetroffen. Ook werden er meerdere grote karpers waargenomen in de watergang. Er zijn geen beschermde soorten gevangen. De biotoop van deze watergang is bovendien niet geschikt voor de strikt beschermde bittervoorn en de rivierdonderpad. Er zijn geen zoetwatermosselen gevonden in de watergang en er is een zeer dikke sliblaag aanwezig. Rivierdonderpad komt vooral voor in grotere kanalen en rivieren, onder andere op plekken met stortstenen oevers. Mogelijk komt de rivierdonderpad voor in de oever van de Zaan, langs de rand van het projectgebied. In de bermsloot worden geen beschermde vissoorten verwacht.

Geadviseerd wordt om bij eventuele werkzaamheden in de oeverzone van de Zaan te werken conform een goedgekeurde gedragscode, zoals de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen (Unie van Waterschappen, 2012). Indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode is geen ontheffing van de Flora- en faunawet vereist voor werkzaamheden in de oeverzone van de Zaan.

4.2.6 Amfibieën

Volgens verspreidingsgegevens komt van de in Nederland aanwezige strikt beschermde amfibieën alleen de rugstreeppad in de omgeving van het projectgebied voor (RAVON; www.waarneming.nl).

De rugstreeppad is een soort met een voorkeur voor dynamische milieus, met name gebieden met vergraafbaar zand en een natuurlijk of door de mens veroorzaakt pionierskarakter, zoals (rivier)duinen, uiterwaarden, afgravingen en bouwterreinen. Er zijn meerdere waarnemingen bekend van de rugstreeppad in de nabij gelegen Kalverpolder (www.waarneming.nl).

In het projectgebied is geen geschikt voortplantingswater aanwezig. Rugstreeppad plant zich voort in ondiep water dat snel opwarmt, zoals poeltjes en plassen. Dergelijke elementen ontbreken in het projectgebied. Bovendien bevinden zich in de bermsloot grote karpers, waardoor voortplanting van amfibieën in deze sloot niet waarschijnlijk is. Niet kan worden uitgesloten dat de rugstreeppad het projectgebied gebruikt als winterhabitat. Er is in het terrein veel beschutting en los zand aanwezig. In het najaar graven rugstreeppadden zich in zandige bodem in of kruipen weg op erven. Aangezien er zeer recent in de directe omgeving van het projectgebied waarnemingen van rugstreeppad gedaan zijn (binnen 500 meter), kan niet worden uitgesloten dat het terrein gebruikt wordt als winterhabitat voor de rugstreeppad.

Vaste rust- en verblijfplaatsen van de rugstreeppad, waaronder voortplantingswateren en overwinteringslocaties, zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Om te voorkomen dat de rugstreeppad tijdens de werkzaamheden in het plangebied aanwezig is, dient het terrein vooraf afgeschermd te worden door middel van een amfibiescherm. Dit dient te gebeuren in de periode april t/m augustus, wanneer de rugstreeppad in de buurt van voortplantingswateren verblijft.

4.2.7 Reptielen

In de omgeving van Zaandam komt de strikt beschermde ringslang voor (RAVON; www.waarneming.nl). Deze watergebonden slang komt voor in waterrijke habitats met aanwezigheid van structuurrijke vegetaties en voldoende schuilplaatsen. Waarnemingen van ringslang uit de omgeving komen hoofdzakelijk uit het natuurgebied Wormer- en Jisperveld, op een afstand van ca. 2,5-3 kilometer (www.waarneming.nl). Nabij het projectgebied zijn geen waarnemingen van ringslang bekend.

Het projectgebied ligt door de aanwezigheid van de omliggende wegen relatief geïsoleerd, waardoor het geen optimaal leefgebied vormt voor ringslang. Ook is er geen geschikt oppervlaktewater aanwezig binnen het projectgebied. Wel zijn er enkele compost- en takkenhopen aanwezig in het plangebied die potentieel als broeihoop kunnen dienen voor ringslang. Echter, het ontbreken van waarnemingen in de directe omgeving en de afwezigheid van geschikte watergangen, maakt het onwaarschijnlijk dat de ringslang voorkomt in het projectgebied. Ook zijn er geen (sporen van) ringslangen aangetroffen tijdens het veldbezoek. Negatieve effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen van ringslang worden niet verwacht.

4.2.8 Vlinders en libellen

Strikt beschermde soorten vlinders en libellen komen hoofdzakelijk voor in natuurterreinen in specifieke habitats. In het projectgebied zijn geen waardplanten van strikt beschermde vlinders en libellen aangetroffen tijdens het veldbezoek. Ook zijn er geen waarnemingen bekend van strikt beschermde vlinders en libellen in de directe omgeving (www.waarneming.nl). Het is daardoor niet te verwachten dat strikt beschermde vlinders en libellen voorkomen in het projectgebied. De plannen leiden niet tot aantasting van leefgebieden van strikt beschermde vlinders en libellen.

4.2.9 Overige soorten

Strikt beschermde insecten, slakken en weekdieren worden gezien de biotoop en verspreidingsgegevens niet verwacht. In Noord-Holland boven het Noordzeekanaal is een enkele waarneming bekend van platte schijfhoren. In de directe omgeving van het plangebied zijn echter geen waarnemingen bekend (www.waarneming.nl). De strikt beschermde platte schijfhoren leeft vooral in zon beschenen sloten met veel waterplanten. De watergang in het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van de platte schijfhoren. Gezien het ontbreken van geschikt habitat is het onwaarschijnlijk dat strikt beschermde ongewervelden voorkomen in de watergangen in het projectgebied. De plannen leiden niet tot aantasting van leefgebieden van strikt beschermde ongewervelde soorten.

4.3 Beschermde gebieden

Het projectgebied ligt niet in een gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Direct ten oosten en noorden van het projectgebied liggen wel beschermde natuurgebieden.

Natuurbeschermingswet 1998

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied betreft Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Dit Natura 2000-gebied bestaat uit twee deelgebieden die niet aan elkaar grenzen, het Wormer- en Jisperveld en de zuidelijker gelegen Kalverpolder. Deelgebied Kalverpolder ligt op korte afstand van het projectgebied, aan de andere kant van de Kalverringdijk (afbeelding 3). Het Wormer- en Jisperveld is gelegen op een afstand van 1,2 kilometer ten noordoosten van het projectgebied.

Afbeelding 3: Ligging projectgebied (rood) ten opzichte van Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder (geel).

De Kalverringdijk vormt de grens tussen het projectgebied en de Kalverpolder. Deze doodlopende weg is toegankelijk voor autoverkeer en is voorzien van straatverlichting (afbeelding 4). Het Wormer- en Jisperveld is aangewezen in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. De Kalverpolder is uitsluitend aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

In de Kalverpolder komen de habitatsoorten bittervoorn en rivierdonderpad voor, terwijl waarnemingen van de kleine modderkruiper hier ontbreken. Tevens fungeert de Kalverpolder als foerageergebied voor de meervleermuis, die overdag in gebouwen in de wijde omgeving verblijven (actieradius 10 km).

In Oostzaan en Westzaan bevinden zich twee omvangrijke kraamverblijven. Belangrijke vliegroutes zijn onder andere het Noordhollandsch Kanaal, de Nauernasche Vaart, de Ringvaart van de Wijde Wormer en de Knollendammervaart. Ook de noordse woelmuis komt aantoonbaar voor in de Kalverpolder. De volgende habitattypen zijn aanwezig in de Kalverpolder: ruigten en zomen en veenmosrietlanden (Programmadirectie Natura 2000, 2015).

Afbeelding 4: Kalverringdijk, grens tussen het projectgebied en Kalverpolder (foto: Aveco de Bondt, 2015).

In bijlage 1 is de effectenindicator opgenomen van het Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Deze effectenindicator is opgesteld door het Ministerie van Economische Zaken. In de effectenindicator zijn de habitats en habitattoorten opgenomen waarvoor Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder is aangewezen. In de effectenindicator is de gevoeligheid van de verschillende habitats en soorten opgenomen voor versturende factoren die op kunnen treden als gevolg van een (ruimtelijke) ingreep.

De beoogde herontwikkeling van het projectgebied heeft geen directe aantasting van aangewezen habitattypen of leefgebied van aangewezen habitattoorten tot gevolg. Omdat het projectgebied niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder ligt, zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen als gevolg van oppervlakteverlies en versnippering van leefgebied van soorten of habitattypen uit te sluiten.

Een ruimtelijke ingreep buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied kan ook effect hebben op de instandhoudingsdoelen als gevolg van externe werking. Hierbij moet onder andere gedacht worden aan effecten op de grondwaterstand, zoals verdroging en verzilting. Als gevolg van een toename van depositie van stikstof kan er mogelijk verzuring en/of vermesting optreden. Ook kunnen er effecten optreden als gevolg van verstoring door onder andere licht, geluid en trillingen.

Negatieve effecten op habitattypen in de naastgelegen Kalverpolder als gevolg van stikstofdepositie, zoals verzuring en vermesting, worden niet verwacht als gevolg van de herontwikkeling. De toename van stikstofuitstoot als gevolg van de geplande woningbouw en een geringe toename van verkeer is verwaarloosbaar. Bovendien komt het N-gevoelige habitatype overgangs- en trilvenen (veenmosrietland) niet voor langs de randen van de Kalverpolder, maar meer centraal in het gebied (Provincie Noord-Holland, 2013).

De geplande herontwikkeling leidt niet tot een aanpassing van het grondwatersysteem. Effecten als verdroging, vernatting, verzoeting en verzilting worden niet verwacht, mits er geen bemaling van het projectgebied nodig is voor de bouw. Ook leidt de geplande woonfunctie niet tot verontreiniging van het naastgelegen Natura 2000-gebied. Er zijn geen verontreinigende activiteiten gepland in het projectgebied.

Verstoring door geluid, licht, trillingen en optische verstoring als gevolg van de werkzaamheden hebben mogelijk effecten op habitatoorten in de Kalverpolder. Tijdens de bouwwerkzaamheden kan tijdelijk een toename van geluid en trillingen veroorzaakt worden door bijvoorbeeld heiwerkzaamheden. De vissoorten bittervoorn en rivierdonderpad, evenals de meervleermuis, zijn (zeer) gevoelig voor verstoring door geluid en trillingen (zie effectenindicator in bijlage 1). Negatieve effecten door verstoring op meervleermuis worden uitgesloten, ervan uitgaande dat de werkzaamheden overdag plaatsvinden. Verblijfplaatsen van de meervleermuis zijn niet aanwezig in of nabij het projectgebied. Heiwerkzaamheden zijn slechts van korte duur. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van aangewezen vissoorten zijn uit te sluiten, mits eventuele heiwerkzaamheden buiten het voortplantingsseizoen van vissen wordt uitgevoerd. Het voortplantingsseizoen van vissen loopt globaal van april t/m augustus.

In de toekomstige situatie, wanneer de woningen zijn ontwikkeld en bewoond, is er geen sprake van significante extra verstoring door geluid, licht en trillingen ten opzichte van de huidige situatie. Langs de Kalverringdijk is reeds straatverlichting aanwezig en de Engewormer is een matig drukke verkeersweg. Er is derhalve verstoring door licht en geluid aanwezig in de huidige situatie. De woonfunctie leidt niet tot een mate van verstoring die negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen in de Kalverpolder.

Natuurnetwerk Nederland

Het NNN nabij het projectgebied valt gedeeltelijk samen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied Kalverpolder. De volledige Kalverpolder en polder de Engewormer, gelegen aan de andere kant van de Kalverringdijk en Engewormer, zijn aangewezen als onderdeel van het NNN. De Zaan is niet aangewezen als natuurverbinding. Afbeelding 5 geeft de ligging van het projectgebied ten opzichte van het NNN weer.

Het NNN heeft, in tegenstelling tot Natura 2000-gebieden, geen 'externe werking' die een toetsing van gebruik aangrenzend aan het natuurgebied verplicht stelt (Provincie Noord-Holland, 2015). Aantasting van het NNN als gevolg van de geplande ontwikkeling is niet aan de orde, aangezien het projectgebied buiten de begrenzing van het NNN ligt. Nadere toetsing van de beoogde ontwikkeling aan de natuurwaarden van het NNN is niet nodig.

Afbeelding 5: Ligging projectgebied (rood) ten opzichte van het NNN (groen) (bron: Natuurbeheerplan 2016 Provincie Noord-Holland).

5 CONCLUSIE

KondorWessels Projecten bv is van plan om een braakliggend terrein aan de Kalverringdijk in de gemeente Zaandam te ontwikkelen. Het beoogde plan betreft een kleinschalig woningbouwproject, bestaande uit 19 wooneenheden. In het kader van de herinrichting worden de bomen op het terrein grotendeels verwijderd. Sloop, of aanpassingen aan bestaande bebouwing is niet voorzien in het plan. Of er aanpassingen aan bestaande watergangen worden gedaan, is nog niet bekend. Er is nog geen definitief ontwerp van de nieuwe situatie beschikbaar. Om vast te stellen of met de ontwikkeling leefgebieden van beschermde soorten (Flora- en faunawet) of natuurwaarden in beschermde gebieden (Natuurbeschermingswet 1998 en Natuurnetwerk Nederland) worden aangetast, is als eerste stap een quickscan flora en fauna uitgevoerd.

5.1 Beschermde soorten

Het merendeel van de soorten die in het projectgebied kunnen voorkomen, zijn beschermd volgens het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Het gaat hier om soorten zoals de bruine kikker, gewone pad, egel, (spits)muizen, konijn en mol. Voor deze soorten geldt dat als het plan leidt tot aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen en leefgebieden er geen ontheffing noodzakelijk is. Aantasting van verblijfplaatsen en leefgebieden van deze soorten is mogelijk op basis van een vrijstelling, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties. Wel is het noodzakelijk dat men rekening houdt met de zorgplicht; dit betekent onder andere zo veel mogelijk werken buiten het kwetsbare seizoen en gefaseerd werken zodat dieren de kans krijgen te vluchten.

Een aantal van de soorten die in de omgeving voorkomen is strikter beschermd (tabel 2 en 3). Voor deze soorten geldt dat als de activiteit leidt tot aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen, er in sommige gevallen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk is en/of dat er mitigerende en compenserende maatregelen genomen moeten worden.

Alle vogelsoorten zijn tijdens het broeden strikt beschermd. De werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring van broedgevallen van algemene soorten zoals meerkoet, houtduif, merel, enz. Omdat alle vogels tijdens het broeden zijn beschermd, kunnen werkzaamheden tijdens het broedseizoen leiden tot een overtreding van de Flora- en faunawet. Geadviseerd wordt de werkzaamheden uit te voeren of te starten buiten het broedseizoen. Het broedseizoen loopt van globaal medio maart - medio juli, maar is afhankelijk van de soort en temperatuur. Met de voorgenomen plannen worden geen nestlocaties aangetast van jaarrond beschermde vogelsoorten, zoals gierzwaluw, huismus en uilen.

Er zijn meerdere waarnemingen bekend van de strikt beschermde rugstreeppad in de nabij gelegen Kalverpolder (www.waarneming.nl). In het projectgebied is geen geschikt voortplantingswater aanwezig.

Aangezien er zeer recent in de directe omgeving van het projectgebied waarnemingen van rugstreeppad gedaan zijn (binnen 500 meter), kan niet worden uitgesloten dat het terrein gebruikt wordt als winterhabitat door de rugstreeppad. Er is in het terrein namelijk veel beschutting en los zand aanwezig. Voorafgaand aan de werkzaamheden dient het terrein door middel van een amfibiescherm afgeschermd te worden, om te voorkomen dat de soort aanwezig is in het plangebied tijdens de werkzaamheden. Dit dient te gebeuren in de periode april t/m augustus, wanneer de rugstreeppad zich rondom voortplantingswateren bevindt.

Leefgebieden van andere strikt beschermde soorten worden niet verwacht in het projectgebied.

5.2 Beschermde gebieden

In het kader van gebiedsbescherming is gekeken of de toekomstige ontwikkelingen leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurgebieden. Er is gekeken naar de effecten op gebieden beschermd middels de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied betreft Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Deelgebied Kalverpolder ligt op korte afstand van het projectgebied, aan de andere kant van de Kalverringdijk. De Kalverpolder is uitsluitend aangewezen als Habitatrictlijngebied. In de Kalverpolder komen de habitatsoorten bittervoorn en rivierdonderpad voor. Tevens fungeert de Kalverpolder als foerageergebied voor de meervleermuis. De beoogde herontwikkeling van het projectgebied heeft geen directe aantasting van aangewezen habitattypen of leefgebied van aangewezen habitatsoorten tot gevolg. Het projectgebied ligt namelijk niet binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder. Externe werking tijdens de bouwwerkzaamheden door verstoring is niet bij voorbaat uit te sluiten vanwege de geringe afstand tot de Kalverpolder. Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder worden niet verwacht mits eventuele heiwerkzaamheden buiten het voortplantingsseizoen van vissen, april t/m augustus, worden uitgevoerd.

De Kalverpolder en polder de Engewormer, gelegen aan de andere kant van de Kalverringdijk en Engewormer, zijn aangewezen als onderdeel van het NNN. Het NNN heeft, in tegenstelling tot Natura 2000-gebieden, geen 'externe werking' die een toetsing van gebruik aangrenzend aan het natuurgebied verplicht stelt. Aantasting van het NNN als gevolg van de geplande ontwikkeling is niet aan de orde, aangezien het projectgebied buiten de begrenzing van het NNN ligt. Nadere toetsing van de beoogde ontwikkeling aan de natuurwaarden van het NNN is niet nodig.

5.3 Aanbevelingen

Naast de conclusies die voortkomen uit deze quickscan zijn ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen. Deze worden hieronder verwoord:

- De nieuwbouw kan geschikt gemaakt worden voor vleermuizen door openingen en ruimte in de spouwmuur te creëren, kasten in te metselen of ruimte achter gevelbetimmering te laten;
- Indien in de nieuwe situatie struiken en bomen worden aangeplant, wordt geadviseerd om inheemse soorten aan te planten, zoals onder andere vuilboom, gelderse roos, kornoelje en kardinaalsmuts. Inheemse beplanting is over het algemeen aantrekkelijker voor insecten en vogels.

BRONNEN

Literatuurlijst

Hoogeboom, D. 2011. Verspreidingsatlas van de zoogdieren van Noord-Holland. Landschap Noord-Holland.

Programmadirectie Natura 2000. PDN/2015-090. Aanwijzingsbesluit Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder.

Provincie Noord-Holland, 2013. Atlas van de Natura 2000 gebieden in Laag Holland.

Provincie Noord-Holland, 2015. Natuurbeheerplan 2016 Noord-Holland.

Unie van Waterschappen. 2012. Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen. Goedgekeurd door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie op 6 februari 2012.

Websites

www.ravon.nl

www.rijksoverheid.nl

www.soortenbank.nl

www.sovon.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.synbiosys.alterra.nl/natura2000

maps.noord-holland.nl

BIJLAGE 1. EFFECTENINDICATOR NATURA 2000-GBIED WORMER- EN JISPERVELD & KALVERPOLDER

Storingsfactor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Vochtige heiden	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	...	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Ruigten en zomen	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	n.v.t.	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Overgangs- en trilvenen	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
*Hoogveenbossen	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
*Noordse woelmuis	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	niet gevoelig	...	zeer gevoelig	zeer gevoelig	n.v.t.	zeer gevoelig	gevoelig	...	zeer gevoelig
Bittervoorn	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig
Kleine modderkruiper	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig
Meervleermuis	gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	n.v.t.	gevoelig	gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	zeer gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig
Rivierdonderpad	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	niet gevoelig	...	gevoelig	zeer gevoelig	zeer gevoelig	niet gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	gevoelig	...	gevoelig	...	zeer gevoelig	gevoelig